

ІВАН ФРАНКО ПРО БІБЛІЮ ЯК ОСНОВУ КОНСОЛІДАЦІЇ
ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Лілія РОМАН,

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»
Чернівці (Україна); liliya.roman@ukr.net.IVAN FRANCO ABOUT THE BIBLE AS THE BASIS OF
CONSOLIDATION AND EUROPEAN INTERGRATION OF
THE UKRAINIAN NATION

Liliya ROMAN

Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine)
Researcher ID : S-7158-2016; ORCID ID 0000-0003-1984-4441**Роман Лілія. Іван Франко о Библии как основе консолидации и евроинтеграции украинского народа.**

Несмотря на многочисленные научные исследования роли и влияния Библии на прозу И. Франка, аспект частого использования писателем библейских символов, мотивов, аллюзий в творчестве остается не до конца раскрытым, что и обусловило **актуальность** нашего исследования. **Цель** статьи - через призму творчества Ивана Франко исследовать роль и место Библии как одного из факторов консолидации и евроинтеграции украинского народа. Выбор **методов** исследования обусловлен общей целью, конкретными задачами работы и спецификой рассматриваемого объекта. Ведущими являются герменевтический, компаративный и культурно-исторический методы. В работе также привлекаются такие методологические направления как историко-сравнительный, культурно-исторический, феноменологический (рецептивный), структуральный (структурный) анализ. **Научная новизна** исследования заключается в том, что в статье впервые исследуются реализованы в прозе И. Франка религиозные и социальные архетипы украинской культуры, которые до сих пор незаслуженно оставались на обочине литературоведческих исследований. **Выводы.** Суммируя вышесказанное, можно утверждать, что, экстраполируя библейские заповеди и христианские наставления в украинскую литературу и культуру, донося их до каждого украинца простым, доступным языком, И. Франко стремился к укреплению и роста духа и культурного сознания украинского народа «как целого человека», добивался сплочения украинцев в единую нацию и государство, которое стало бы и равным среди других европейских стран.

Ключевые слова: Библия, Иван Франко, украинский народ, консолидация, украинская литература, евроинтеграция.

Вступ. Івана Франка завжди хвилювала доля свого народу і щоденні спостереження над життям такого талановитого і такого стражденного, поневоленого в усі часи свого існування, народу спонукали його шукати шляхи виходу з глибокої духовної та політичної кризи, в якій перебувала на той час українська нація, а відтак у своїх творах він намагається звернути увагу науковців на серйозність історичного і культурологічного впливу Біблії і релігії на характер соціальних процесів у Європі. «Я вважаю потрібним, – писав він, – ввести читачів у той наскрізь новочасний світ релігійних змагань, що потрясають на наших очах цілою Європою не лише в особах її чільних інтелігенцій, але також у широких народних масах. Та могутча течія до відродження релігійного чуття захопає вже і, певно, захопить незабаром ще дужче і маси нашого народу. Супроти відтінків містицизму та фанатизму, які має на собі той релігійний дух у деяких краях і які поважно грозять скривленню всього духовного життя різних націй, одиноким охоронним способом являється введення нашої громади, так сказати, в курс того руху не як пасивних та безчасних видців, а озброєних зброєю здорового критицизму, свідомих того, за що, власне, йде духовна і матеріальна боротьба в тій сфері і яке нам зайняти становище супроти неї в такому разі, коли вона перенесеться й на наше поле»¹. Не бажаючи вступати в конфлікт зі стереотипами мислення та міфами, науковці в радянський період більшою чи меншою мірою порушували об'єктивність висвітлен-

ня відповідних граней творчості письменника. І, навіть у тих випадках, коли франкознавці бралися вивчати прозу видатного українського письменника, реалізовані в Франковій прозі релігійні та соціальні архетипи української культури, незаслужено залишалися на маргінесі літературознавчих студій. І досі, незважаючи на значний культурний та ідеологічний потенціал прози І. Франка, ця сфера творчості видатного українського мислителя висвітлена недостатньо, що і зумовило **актуальність** нашого дослідження.

Історіографія проблеми. Чисельні дослідження Біблії, біблійних архетипів у творчості І. Франка (Л. Боднар, В. Сулима, А. Антофійчук, Б. Бунчук, Я. Мельник, З. Лановик, П. Іванишин, В. Дуркалевич та ін.) засвідчило відсутність єдиної точки зору щодо проблеми нашого дослідження, що було породжено не тільки суб'єктивним баченням дослідників, а й багатоплановістю використання та переосмислення Біблії І. Франком.

Саме тому **мета** нашої розвідки – через призму творчості Івана Франка дослідити роль та місце Біблії як одного з чинників консолидації та евроінтеграції українського народу.

Глибоке вивчення І. Франком здобутків духовної культури свого народу, розуміння того, що під народницькими й пролетарськими гаслами в Росії й соціалістичними в Галичині ховаються власні інтереси росіян і поляків, усвідомлення неможливості поєднання соціальних та національних понять у марксистів та їх послідов-

¹ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]: U 50 t. K.: Nauk. dumka, 1976–1986. T. 38, P. 414–415 [in Ukrainian].

ників, привело його до висновку, що лише українська інтелігенція, в якій «національний ідеал» повинен був не лише усвідомлюватися, а й «почуватися серцем», стати предметом і знання і віри², здатна, за словами І. Франка «втворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного й політичного життя, відпорний на асиміляційну роботу інших націй, відки б вона йшла, та при тім придатний на присвоєння собі в якнайширшій мірі і в якнайшвидшій темпі загальнолюдських культурних набутків, без яких сьогодні жодна нація і жодна, хоч і сильна, держава не може остаятися»³. І з-поміж наріжних каменів зазначеної просвітницької діяльності інтелігенції основою І. Франко вважав Біблію та християнські настанови у світогляді українців.

Одним з основних критеріїв суспільного поступу для І. Франка було щастя кожної окремої людини. Щастя в його розумінні – це єдина мета, до якої людина прагне споконвіку, заради якої народжується на світ, навчається, трудиться, взагалі живе. І. Франко був глибоко переконаний, що: «само багатство, сама наука, сама штука не може дати чоловікові повного щастя. Настільки чоловік може бути щасливим у житті, він може се тільки в співжитті з іншими людьми, в родині, громаді, нації. Скріплення, утончення того почуття любові до інших людей, до родини, до свого народу – отсе основна підвалина всякого поступу: без неї все інше буде лише мертве тіло без живої душі ньому»⁴. Філософський висновок І. Франка (скріплення, утончення почуття любові до ближнього) напрочуд близький до головних заповідей і підвалин християнської моралі. Адже від самого початку християнства лунає відповідь Ісуса Христа на питання апостолів: «Учителю, котра заповідь найбільша в Законі?»

«Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою.

Це найбільша й найперша заповідь.

А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе.

На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять» (Матв.22:37-40).

Уже той факт, що ключова настанова соціальної філософії І. Франка перегукується з ідеалами Святого Письма є достатньою підставою для порівняльного дослідження творчості письменника та відповідних місць у Біблії. Основна підвалина суспільного поступу, за І. Франком, не боротьба класів, а милосердя і любов до інших людей. З процитованих вище висловлювань І. Франка випливає, що Біблія і релігійний світогляд українців могли б стати не лише основою згуртування українського народу, але й одним із шляхів інтеграції української культури в європейську спільноту.

Геній І. Франка полягає, найперше, в здатності оживити в серці потенційного читача певні смислові константи та стрижневі істини людського буття, які ведуть до усвідомлення величі людського духу та обмеженості раціональних схем і теоретичних узагальнень, адже висновки дослідників і критиків завжди обмежені

історичними та соціокультурними обставинами, різними корпоративними інтересами, горизонтом мислення науковців, ідеологією правлячих кіл та стереотипами сучасників. На противагу природничо-науковим дослідженням, літературний твір проливає світло на ті сфери буття, які функціонують і розвиваються не лише під впливом зовнішніх чинників, а й внаслідок внутрішніх, таких як: свобода волі особистості, віра, надія, любов. При цьому «вічні образи», «вічні сюжети» вічна істина, запозичені з Біблії і задіяні в шедеврах різних культур, допомагають людям краще зрозуміти одне одного, звільнити думку від пут буденності, подолати мури фізичної і соціокультурної обмеженості на шляху до діалогу і співпраці. Саме тому в нашому дослідженні ми не обмежували аналіз прози І. Франка пошуком формальних відповідей до тексту Біблії, але розширили обрії нашого дослідження за допомогою врахування різних непрямих свідчень про старозавітні та новозавітні традиції в текстах прози І. Франка.

З-поміж індикаторів Старого та Нового Завітів ми брали до уваги не лише прямі вказівки (імена пророків, апостолів, свідків історичних подій, посилання на книги Старого та Нового Завітів), але й побічні, такі загальновідомі моральні цінності, як: традиції та обряди, норми етикету, форми оцінки реальності та ін. Щоб відобразити все це в нашому дослідженні повніше, ми вирішили скористатися ідеєю аналізу прозових творів І. Франка з точки зору інтертекстуальності, яку виразив М. Ткачук у своїй монографії «Жанрова структура прози Івана Франка». «Художній текст, – пише він, – розширює свій простір, заторкуючи контекст людської цивілізації, культури, підключаючись до певної літературної чи фольклорної традиції. Інтертекстуальність – це код посланця. Це життя в між тексті [...]. У тексті Франка звертають на себе увагу й інші літературні та фольклорні конотації, ремінісценції, алюзії, тотожність, відштовхування й полеміка»⁵.

Вихід за межі тексту конкретного твору, за М. Ткачуком, відбувається через діалог з модними філософськими концепціями, з актуальними поглядами і сентенціями, вираженими в інших літераторів, через індивідуальну інтерпретацію розповсюджених на той час сюжетів, соціальних міфологем, антропологічних та культурологічних ідей. Інтертекстуальність та інтерсуб'єктивність художніх творів, висвітлена у згаданій праці М. Ткачука, показує глибоку проникливість та ерудованість І. Франка у питаннях філософії та психології. Видатний український мислитель на декілька десятиліть випередив М. Гайдеггера та Г. Гадамера в розумінні внутрішньої форми тексту та у висвітленні екзистенційних зв'язків між безперервністю історії та миттєвостями людського існування⁶.

Можливість пошуку й витлумачення непрямих впливів Біблії на творчість письменника є важливим джерелом герменевтики культурних архетипів. На нашу думку, з точки зору техніки літературного й текстуального аналізу, найбільш адекватним підходом до обраного нами предмету дослідження є різносторонній герменевтичний аналіз творчості письменника в поєднанні з

² Franko I. Zibrannya tvoriv [Collectiona of works]...op. cit., T. 49, P. 67 [in Ukrainian].

³ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 45, P. 404 [in Ukrainian].

⁴ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 45, P. 345 [in Ukrainian].

⁵ Tkachuk M. Zhanrova struktura prozy I. Franka (boryslavsk'kyŭ tsykl ta romany z zhyttya intelihentsii), Monography, Ternopil', 2003, P. 340–341 [in Ukrainian].

⁶ Tkachuk M. Zhanrova struktura prozy... op. cit., P. 153–156 [in Ukrainian].

настановами рецептивної поетики. Можливість такого поєднання побічно підтверджується і в одній з публікацій Р. Гром'яка, який, застосовуючи принципи феноменології та рецептивної поетики до творчості І. Франка, приходять до такого висновку: «Утримуючись від уже банальної фрази про «методологічну застарілість» гуманітарних студій попередніх років, нагадаємо іншу банальну тезу: кожне нове покоління дослідників має право на власне прочитання класиків. Однак, крім формального права, сучасні літературознавці, до якого б покоління вони не належали, мають поважний обов'язок: знову перечитати всі твори І. Франка, витлумачити їх сенс для сучасних читачів, зважаючи при тім на волю автора, на історико-культурний контекст і на рівень і можливості новітньої науки про літературу. Йдеться про те, що йменується тепер реінтерпретацією давніх текстів. Реінтерпретація – переосмислення й переоцінка – не може здійснюватися ні за законами знижки цін на залежалі товари, ні за традиціями бібліофілів і торговців рідкісними книгами. Тим більше не придатний у цій справі так званий «принцип навпаки», до якого, на жаль, дехто з новотлумачів все-таки вдається»⁷.

Тлумачення, переклад, інтерпретація та реінтерпретація традиційно вважаються цариною герменевтики. І звернення до цієї методики необхідне нам для вироблення єдиної системи координат у аналізі багатьох історичних контекстів й аксіологічних просторів, що перетинаються та обертаються навколо біблійних образів, символів та мотивів у прозі І. Франка. У пошуках цілісної системи принципів відбору та інтерпретації матеріалів текстологічного аналізу, ми змушені одночасно враховувати глибинне філософське підґрунтя образів і символів прози І. Франка, релігійні традиції української культури та специфіку сучасних літературознавчих дискусій стосовно тлумачення літературної спадщини митця. Коли письменник використовує біблійний матеріал для побудови власного твору, він неминує вибудовує власну герменевтику біблійних притч та образів. Щоб визначити специфіку авторської герменевтики, слід з'ясувати, які моральні цілі, які цінності стверджує, а які заперечує той чи інший образ у автора. Можливість такого висвітлення забезпечує контекстуальний підхід. Тут до уваги береться контекст, в якому вжито образ або алегорію, або ж робляться спроби порівняльного аналізу контекстів вживання типових місць Св. Письма. Шукаючи конструктивні підходи в інтерпретації біблійних сюжетів, тем та символів у прозі І. Франка, ми беремо до уваги як класичні поняття і принципи теологічної та філологічної герменевтики, так і методологічний доробок сучасного літературознавства.

Образно кажучи, функція герменевтики полягає в побудові ретроспективного погляду на творчість І. Франка, виявлення втрачених для сучасності історичних смислів і, можливо, особистісних інтенцій автора. Ідеї ж та настанови рецептивної поетики потрібні для того, щоб не забувати про свободу читача, відкритість літературного твору до нових прочитань, фактично, для побудови інтроспективного погляду на сьогоднішній день, на феноменологію сучасного прочитання біблійних образів у прозі І. Франка.

Колізія між класичними та «посткласичними» підходами полягає в оцінці сформованих церковних та ку-

льтурологічних канонів інтерпретації біблійних притч, образів, символів. Одні науковці вважають дотримання таких канонів застарілим і навіть шкідливим для науки, інші вважають, що канони прочитання Св. Письма допоможуть зберегти єдність традицій і згуртованість цивілізованого суспільства. Наша позиція в цьому питанні визначається перш за все завданнями нашого дослідження: проаналізувати роль Біблії в прозі І. Франка. Окрім того, вибір герменевтики як основного методу аналізу текстів прози І. Франка, спонукає до врахування історичного та сучасного соціокультурного контекстів функціонування образів і символів його творів. Враховувати різні культурно-історичні та світоглядні контексти означає порівнювати різні прояви культурної традиції, а відтак неможливо обійтися без звернення до найбільш універсальних цінностей, іманентних українській культурі й світосприйняттю. Іншими словами, найбільш корисним, на нашу думку, є не безвідносне, інтуїтивне постмодерне витлумачення релігійних архетипів, а раціоналістичне прочитання прози І. Франка крізь призму цінностей Біблії.

Можна полемізувати щодо особистої релігійності І. Франка, але високу оцінку християнської Біблії засвідчує сам письменник: «Ті книги, які ми привикли називати Біблією [...] здобули собі від мало не двох тисяч літ величезне значення, особливо відтоді, відколи покладені основою християнства і разом з його запануванням у Римській імперії зробилися миродайними не лише для пануючої церкви, але також для загалу народів і суспільностей у трьох частих світу, вникнули своїм духом і світоглядом глибоко в серця незліченних мільйонів людей і творять ще й досі одну з основ людської цивілізації»⁸.

Читаючи слова І. Франка про Біблію та її роль у відродженні європейського суспільства, потрібно брати до уваги часову та історичну дистанцію, яка відділяє теперішнього читача від сучасника І. Франка, а також імовірні відмінності соціокультурного та інтелектуального контексту, адже все це впливає на розуміння контексту твору. Як і кожен діяч культури, І. Франко змушений був брати до уваги ідеологію, сувору цензуру, вподобання та стереотипи свого суспільства. Інтелігенція часів І. Франка вірила в прагнення політичних партій і лідерів покращити суспільство, в науково-технічний прогрес та в можливість досягнення «благоденствія» за допомогою однієї лише інженерії. Інтелектуальна еліта скептично ставилася до Біблії і церковного передання, розглядаючи побожність як «привілей» простолудинів. За таких умов, публічне відстоювання Святого Письма і християнства як найбільш перспективного рушія соціокультурного відродження Європи свідчило про наукову принциповість і мужність І. Франка.

Слід зауважити, що, віддаючи пошану високим надбанням християнства та його ролі в духовному відродженні Європи, І. Франко не виступає поборником тієї чи іншої християнської конфесії і дотримується принципів науковості та історичної об'єктивності. Посилений інтерес І. Франка до історичного та соціокультурного буття біблійних ідеалів та образів, його прагнення висвітлити становище старозавітних та новозавітних апокрифів у старій християнській церкві та в усних

⁷ Hrom'yak R. Povertayuchys' do prozy Ivana Franka ... Tkachuk M.P. Zhanrova struktura prozy I. Franka (boryslavsk'kyi tsykl ta romany z zhyttya intelihentsii), Ternopil', 2003, P. 377 [in Ukrainian].

⁸ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 38, P. 403 [in Ukrainian].

переказах слов'ян свідчить про прагнення автора звільнити істину від ідеологічних та політичних нашарувань офіційної церкви. І це приводить нас до думки, що основним мотивом звернення І. Франка до Біблії була не стільки особиста побожність чи пропаганда християнства, скільки прагнення дослідити глибинні образно-символічні та аксіологічні засади української культури: «Розвій освіти і національного почуття в останньому віці зродив і у нас між іншим також пошану до тих пам'яток давнього духовного життя нашої нації»⁹.

Літературно-критичні статті та наукові дослідження І. Франка також свідчать про схильність автора читати Біблію з позитивістських позицій і, попри глибоку пошану до Біблії, основна увага письменника зосереджується не на сакральних, а на філософських та на культурологічних аспектах Святого Письма. Святе Письмо І. Франко розглядав не як закам'янілу збірку афоризмів і не як зведений кодекс догматичних та моральних приписів, а як невід'ємну частку історії людства. «Біблію, – стверджував І. Франко, – можна теж вважати збіркою міфів, легенд і психологічних мотивів, які в самій Біблії опрацьовані в такий чи інший спосіб, зате сьогодні можуть бути опрацьовані зовсім інакше, відповідно до наших поглядів на світ і людську природу»¹⁰.

Водночас, незважаючи на ліберальне прочитання Біблії, І. Франко визнає вирішальне значення церкви для формування відповідних образів та ідей у світовій літературі та мистецтві. «Під імпульсом апостольської проповіді постає вже в перших віках церкви оживлена літературна діяльність, яка майже відразу появляється у всіх головних центрах тодішнього цивілізованого світу»¹¹. Така висока оцінка впливу традиційної церкви на життя українського суспільства спонукає письменника приділяти багато уваги церковним традиціям і обрядам українців при розробці художніх образів. Той факт, що І. Франко розглядає Біблію як відображення духовних і філософських настанов християнської церкви IV – V ст.¹², важливо взяти до уваги, тому що він проливає світло на один із секретів поезики художніх творів письменника.

Цілісність і системність інтерпретації євангельських образів у творчості І. Франка досягається завдяки тому, що він опрацьовує всі біблійні матеріали в гуманістичному ключі. Таке ставлення автора до своєї творчості відкриває можливість говорити про внутрішню логіку застосування біблійних образів і символів у прозі письменника. Ця логіка породжена глибинним розумінням дії ідеалів і цінностей християнської релігії в душі українця. Аналіз семантики біблійних сюжетів та образів у прозі І. Франка показує, що видатний український мислитель добре знав як світську, так і церковну традицію тлумачення Св. Письма. Але, як зауважує Генрі А. Верклер, «тільки після вивчення канону, критики тексту та історичної критики, дослідник може перейти до екзегетики. Екзегетика – це застосування принципів герменевтики з метою правильного розуміння тексту. Префікс -екз(ех) – «назовні», «із» виражає ту думку, що тлумач намагається отримати розуміння із тексту, але не привносить своє власне значення в текст (ейзегетика)»¹³.

Беручи до уваги принципи теологічної герменевтики, бачимо, що звернення до біблійних істин рано чи пізно зачіпає певну традицію (систему принципів, норм і правил) прочитання Св. Письма. Екзегетика не погоджується з тим, щоб використовувати Св. Письмо, як скульптор використовує мармур для втілення свого задуму. Екзегетика передбачає, що читач добровільно накладає на себе ярмо біблійних настанов і заповідей, і дозволяє Біблії витворити з матеріалу, яким є читач, те, що закладено в канонах традиції. В цьому сенсі важко говорити про екзегетичну спрямованість літературної спадщини І. Франка. Водночас характерною його рисою є послідовність, несуперечливість, ідеологічна цілісність творчості, хоча сам І. Франко ніколи не долучав себе до богословів і не був їхнім проповідником. Але він не міг не усвідомлювати того, що, закликаючи українську інтелігенцію до осмислення релігійних процесів, які охопили тодішню Європу, він ратує за самовизначення кожної конкретної людини щодо цінностей і традицій, пов'язаних із релігією загалом і з Біблією зокрема. Питання канонів і традицій неминує виникати у кожного, хто надумає втілювати ідеали Св. Письма на практиці. З іншого боку, герменевтика М. Гайдеггера та Г. Гадамера давно довела, що науковий ідеал, незалежного від соціокультурних і особистісних настанов «об'єктивного» пізнання – це фікція. Оцінка Біблії і пов'язаних з нею релігійних процесів у творчості І. Франка неминує мала б відштовхуватися від певних симпатій та антипатій, сформованих під впливом середовища, в якому ріс і виховувався письменник. Якщо І. Франко був людиною віруючою, то ідейну насагу для релігійно орієнтованих творів він черпав у колі конкретних осіб. З іншого боку, навіть якщо І. Франко не був людиною набожною, він змушений був рахуватися з представниками тих конфесій та ідеологій, чия думка мала для нього найбільше значення. Такі настанови не завжди можливо «вирахувати» безпосередньо з тексту твору. Але, залишаючись «за кадром», вони не перестають суттєво впливати на форму та зміст створених письменником художніх образів.

Однак існує ще одна форма прочитання Св. Письма – згідно з канонами екзегетики, коли Біблія використовується як дзеркало душі читача або як мірило історії певного народу. Логіка такого застосування Біблії відслідковується у творчості І. Франка. При цьому витлумачення символів і сюжетів Св. Письма в його прозі цілком співмірне з віковичними традиціями екзегетики та патристики.

Вже в III – IV ст. найбільш авторитетні тлумачі Нового та Старого Завітів вказують на буквальный та алегоричний зміст Біблії. Будь-яке місце Св. Письма може бути витлумачене в історичному, морально-практичному та профетичному (містичному) руслі. Тобто, церковна традиція при всій суворості вимог щодо тлумачення змісту біблійних притч та алегорій, залишає досить багато свободи для творчого проектування біблійних істин на історію конкретної особи та цілих поколінь. І письменник має змогу вивчати містичні та моральні значення Св. Письма в різних культурно-

⁹ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 38, P. 8–9 [in Ukrainian].

¹⁰ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 27, P. 263 [in Ukrainian].

¹¹ Franko I. Zibrannya tvoriv [Collections of Works]...op. cit., T. 38, P. 404 [in Ukrainian].

¹² Ibidem.

¹³ Verkler G. A. Hermeneutics . Principles and process tolvovanyya Bible. Gospel Literature Services Schaumburg, Illinois, USA, 1995, P. 7.

в різних культурно-історичних та психологічних контекстах, не порушуючи при цьому ustalених церковних канонів і принципів.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що роль Біблії в творчості І. Франка загалом і в прозі зокрема, зумовлена світоглядними настановами письменника й органічно пов'язана з його просвітницькою та політичною діяльністю. Екстраполюючи біблійні заповіді і християнські настанови в українську літературу і культуру, доносячи їх до кожного українця простою, доступною мовою, І. Франко прагнув зростання духу і культурного свідомості українського народу «як цілого чоловіка», гуртування її як єдиної нації, яка є гідною і рівною серед рівних з-поміж інших європейських країн.

І хоча результати аналізу таких складних галузей як Біблія і українська культура в прозі І. Франка великою мірою залежать від методів, якими послуговується той чи інший дослідник, але семантика біблійних образів і сюжетів, які письменник майстерно вплив у свою прозу, досі містить в собі значний аксіологічний потенціал і є перспективним напрямом дослідження у франкознавстві.

Roman Liliya. Ivan Franco about the Bible as the Basis of Consolidation and European Integration of the Ukrainian Nation. Abstract. Despite numerous scientific studies of the role and influence of the Bible on Ivan Franko's prose, the aspect of the writer's frequent use of biblical symbols, motifs, and allusions in his work remains unclear, which has determined the relevance of our research. **The purpose** of the article is to explore the role and place of the Bible as one of the factors of consolidation and European integration of the Ukrainian people through the prism of Ivan Franko's creativity. The choice of **research methods** is determined by the overall goal, the specific tasks of the work and the specifics of the object under consideration. Leading are hermeneutical, comparative and cultural-historical methods. Such methodological directions as historico-comparative, cultural-historical, phenomenological (receptive), structural (structural) analysis are also involved in the work.

The scientific novelty of the research is that in the article for the first time the religious and social archetypes of Ukrainian culture realized in the prose of I. Frank have been realized, which until now have undeservedly remained on the margins of literary studies.

Conclusions. Summarizing the above, it can be argued that by extrapolating the biblical commandments and Christian instructions into Ukrainian literature and culture, bringing them to every Ukrainian in a simple, accessible language, I. Franko strove to strengthen and grow the spirit and cultural consciousness of the Ukrainian people «as a whole person» sought to unite the Ukrainians in a single nation and state, which would become equal among other European countries.

Key words: the Bible, Ivan Franko, the Ukrainian people, consolidation, Ukrainian literature, eurointegration.

Роман Лілія – кандидат філологічних наук, викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Відповідальний редактор міжнародного наукового фахового спільного українсько-румунського журналу «Актуальні питання суспільних наук та історії медицини», серія «Філологія». Автор понад 60 публіцистичних та 42 наукових і навчально-методичних робіт у закордонних рецензованих та вітчизняних фахових виданнях. Автор та співавтор навчально-методичного підручника з грифом МОЗ України та 2-х монографій. Коло наукових інтересів: Біблія в українській літературі, франкознавство, нейролінгвістика, порівняльний аналіз україномовного та англomовного медичного дискурсу, інновації у методиці викладання української мови як іноземної.

Roman Liliya – PhD of Philology, teacher of the department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University». Executive editor of the international scientific professional joint Ukrainian-Romanian journal «Current Issues of Social Sciences and History of Medicine», series “Philology». She is the author of more than 60 journalistic and 42 scientific and methodological works in foreign peer-reviewed and national professional editions. The author and co-author of a textbook with a stamp of the Ministry of Health of Ukraine and 2 monographs. Scientific interests: Bible in Ukrainian literature, Franko studies, neurolinguistics, comparative analysis of Ukrainian-language and English-language medical discourse, innovations in the methodology of teaching Ukrainian as a foreign language.

Received: 11.06.2018

Advance Access Published: August, 2018

© L. Roman, 2018